

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

Caput I. Defunctus sese damnatum, e feretro publice proclamat;
spectaculi hujus occasione in solitudinem ad pœnitentiam agendam
secedere Sanctus statuit, cum aliquot aliis, quos ad idem faciendum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

A qua (post Puteanum nempe hic) satagit Petrus Sutoris, derivans Carthusiæ vocabulum, a duplici Hebraica voce, quarum altera CARTUS juxta S. Hieronymum Perfectam vocationem sonet; altera, hoc est, *ia*, Deum designet, ita ut sensus sit, Carthusiam esse perfectam vocationem Dei. *Hæc adde iis, quæ Comment. prævii num. 28 dicta sunt.*

VITA TERTIA,

E Vitis, per Puteanum et Blomenvennam scriptis, a Surio collecta.

CAPUT I.

Defunctus sese damnatum, e feretro publice proclamatum; spectaculi hujus occasione in solitudinem ad pœnitentiam agendam secedere Sanctus statuit, cum aliquot aliis, quos ad idem faciendum movit; ad Hugonem, Gratianopolitanum episcopum, iter arripit, benigneque ab hoc excipitur.

Colonia Agrippina e parentibus nobilibus natus est, a

B **B**eatissimus Bruno, sacri Carthusiani instituti primus author et architectus, natione Germanus, in insigni Colonia Agrippina parentes habuit et genere et virtute claros a, quibus tamen ille, atque adeo toti familiæ suæ, majorem vitæ suæ sanctimonia attulit splendorem. Ab ipsis autem incunabulis, gratia Dei illum dirigente, semper ad meliora proficere studuit, et cum adhuc puer esset, nihil præ se puerile tulit, sed C **C**ætatem morum gravitate vincens, et quasi futuræ religionis specimen quoddam exhibens, multorum monachorum pater et institutor parabatur. Sortitus vero a Domino est animam bonam, ut Scripturæ verbis utamur, præclaram indolem, illustre ingenium, memoriam tenacem, voluntatem ad optima quæque consecranda studiose propensam.

litteris operam Parisiis dedit, cumque tibi versaretur, horrendo, b c

2 Itaque missus est Lutetiam Parisiorum, ut illic literis et disciplinis liberalibus erudiretur. Ubi tantum ille profecit præ cæteris coætaneis suis, ut inter primos philosophos numeraretur b, et scholarum magister effectus sit c. Ad sacræ quoque Theologiæ studia se conferens, in Theologiæ doctissimus et celeberrimus habitus est, possuntque ei rei testimonium haud vulgare perhibere scripta ejus, quæ exstant d. Fuit vero etiam Rhemensis ecclesiæ canonicus e. Per id tempus cum in hujusmodi optimis studiis versaretur Bruno, Gregorio VII Romano Pontifice sanctissimo f, et Henrico tertio Imperatore g, circa annum salutis millesimum octogesimum

secundum, Parisiis literarum studia florebant, D et erat illic tum magna turba studiosorum, tum non pauci doctores insignes. Accidit autem sane horrendum et seculis omnibus memorandum in ea tum urbe spectaculum, quod Carthusianæ vitæ instituendæ occasionem præbuit, divina id agente providentia, quæ multorum voluit consulere saluti.

3 Quidam enim valde celebris doctor, præ cæteris multa doctrina et eximia morum honestate instructus, quantum quidem ex vitæ consuetudine homines, qui externa sola intuentur, pectoris arcana videre non possunt, conjicere et existimare possent; tum etiam ante alios illius ipsius doctrinæ et probitatis causa honoratus, in gravem morbum incidit, et lecto decumbens, morbo ingravescente, diem clausit extremum, ante tamen more Christiano, ut vir Catholicus, Ecclesiasticis munitus Sacramentis; cumque ei ex recepta apud Christianos consuetudine celebres pararentur exequiæ funeris ejus cohonestandi gratia, magistrorum, studiosorum, et civium ingens advenit multitudo; quibus funus ipsum prosequentibus, defuncti exanime corpus in templum, ubi sepulturæ mandandum erat, illatum est. Viris autem ecclesiasticis, qui ad id invitati fuerant, solitum Officium peragentibus et precibus illas, quas Vigiliis defunctorum vocant, recitantibus, ubi ventum est ad eam lectionem, cujus initium est, Responde mihi, is, qui erat vita functus, in ipso feretro erexit se, et, paululum elevato capite, cunctis videntibus et audientibus, et ad tantam rei novitatem non immerito stupentibus, alta et horrenda voce dixit: JUSTO DEI JUDICIO ACCUSATUS SUM; et his dictis, rursus in feretro deposuit caput.

quo tribus vicibus e feretro se attollens, prima se accusatum,

4 Qui vero ejus verba audierunt, et gestus viderunt, non mediocriter perterrefacti, consulte quidem et provide decreverunt sepulturam ejus in diem crastinum differendam, tam inusitatæ rei exitum præstolari. Altera luce, cum jam facti hujus fama tota urbe esset diffusa, et omnium aures implevisset, ad eam ecclesiam innumera prope hominum utriusque sexus turba confluit. Tum vero denuo repetitis exequiis, postquam lectionis supradictæ initium recitari cœpit, idem defunctus, erecto capite, ingenti rursus voce clamat JUSTO DEI JUDICIO JUDICATUS SUM, moxque in feretrum se reponit. Corripuntur adstantes omnes summa et incredibili admiratione, horrendumque spectaculum stupore afficit universos. Sed quia tamen necdum ea, quæ hactenus dixerat, se justo Dei judicio et accusatum, et judicatum, apertam habebant damnationis ejus significationem, cum possent etiam in bonam accipi partem, quod primo quidem inique ad Christi tribunal accusatus esset ab eo, qui perdere cuncta festinat, et qui a studio calumniandi diabolus, id est, calumniator recte dictus est, postea vero ab ejus calumniis æquissimi Judicis sententia vindicatus esset, cunctis visum est, etiam in tertium diem ejus protrahere sepulturam.

secunda judicatum

5 Eo autem illucescente, tota fere civitas accurrit, tam inusitatum et terribile Dei judicium nosse cupiens, cumque eodem modo iterarentur exequiarum ritus, et ad lectionem, quam diximus, perventum esset,

ac tertia damnatum, doctor Parisiensis

Tum rursus exanimus feretro caput extulit alto,

Atque infelicem se contemplando, locutus, Sic

A Sic ait immenso luctu, grandique boatu :
Parcite funeribus, mihi nil prodesse valetis.
Heu infelicem cur me genere parentes!
Ah miser æternos vado damnatus ad ignes.

h Indequē conticuit semper, jacuitque supinus h.
Ad eam vocem quis tam possit esse ferreo pectore, ut non totus a se discedat? Recte dixit Propheta : *Judicia Dei abyssus multa*. Notus erat vir ille omni plebi, et cum nemo de illo quicquam minus suspicaretur, justo Dei judicio damnatum se dixit. Penetravit illa terribilis vox, Justo Dei judicio damnatus sum, ipsas ossium medullas, videbanturque adstantes omnes pene exanimas.

defunctus
clari nominis
publice pro-
clamat,

6 Non enim vulgare illis proponebatur exemplum, nec erat illa res ludicra aut parvi momenti. Damnatum ille se justo Dei judicio clamabat, qui sic inter homines vixisse visus esset, ut ab omnibus sanctus putaretur. Dicebant alii ad alios : Si sic accidit huic tanto viro, tam insigni, quid nos miseri expectare debemus? Tandem ea tamen omnium fuit sententia, quandoquidem ille palam confessus esset, se justo Dei judicio condemnatum et reprobatum, ut omni Ecclesie suffragio et ipsa quoque ecclesiastica sepultura indignus censeretur, et in loco prophano in sterquilino sepeliretur; quod etiam factum est *l*. Sunt, qui affirmant, ob perpetuam hujus expavescendi judicii memoriam, ab eo tempore in ea, quam toties jam commemoravimus, lectione, omnia esse duo hæc verba, *Responde mihi k*. Fuit sane multis efficax incitamentum ad vitam animumque corrigendum tam inauditum miraculum.

spectaculo
perterritus
nonnullos ex
amicis disci-
pulisque suis,

7 Nam et ipse venerabilis Bruno, cum præsens adesset, et suis oculis atque auribus omnia dicta factaque hausisset, nimium formidando obstupefactus exemplo, totus in lacrymas resolutus, acerbe plorabat, cogitans secum divini judicii severitatem, incertum hujus vitæ exitum, et quam horrendum sit incidere in manus Dei viventis. Territus ergo et salubriter compunctus, accersivit ad se nonnullos ex magis familiaribus sociis et discipulis suis, magistrum Lauduinum, qui post eum primus fuit Carthusiæ præfectus, sive Prior, duos Stephanos, Burgensem et Diensem, ambos Canonicos sancti Rufi, Hugonem, quem dicebant Capellanum, quod solus inter eos sacerdotio initiatus esset *l*, duos laicos, Andream et Guarinum, qui et ipsi huic spectaculo interfuerant, atque lachrymabundus ad eos : *Ecce, fratres et amici mei, in Christo unice chari, vidimus per hos dies et audivimus admiranda plane atque stupenda, quæ tamen nobis possint magna adferre utilitatem, si ita, ut par est, defuncti hujus, modis omnibus infelicissimi, non periculum aut casus dubius, sed certissima damnatio cautos nos faciat, et sollicitos ad placandum Dominum, cujus manum effugere nemo potest.*

vehementissi-
me, proposita
potissimum
eis

8 Et quis, obsecro, tam saxeo sit pectore, quem tale exemplum ad agendam poenitentiam non invitet modo, sed etiam impellat? Aut quis tam lethali pressus sit somno vitiorum, ut deplorati hominis hujus infaustis clamoribus, immo et tonitruis non excitetur et expergefiat ad curandam salutem suam? Novimus hunc virum multa sapientia præditum, moribus ornatum, castum, pudicum, prudentem, ab omnibus honoratum et magno in precio habitum. At nunc ex ejus ore audivimus, justo eum Dei judicio condemnatum. Qua voce quid possit aut dici,

aut fingi terribilius? Quis ad ejus auditum non totus contremisecat? Quid est enim damnatum esse, nisi in ea incidisse mala, quæ nulla mens capere, nulla lingua explicare potest? Quæ tamen si quandoque finem haberent, possent saltem utcumque videri tolerabilia; jam vero cum sint longe acerbissima, nec ullum unquam etiam post infinitas annorum myriades finem accipiant, non possunt non esse omnium miserrimi et infelicissimi, qui ad ea devolvuntur.

9 Videamus nunc, fratres mei, quid apud inferos prosit ei tam multo labore parta scientia, cum illic sempiterna laboret cæcitate et ignorantia? Quid opes et copiae, cum nec una ei suppetat aquæ gutta, qua possit æstuantis gehennæ ardoribus exustam refrigerare linguam? Quid honores et deliciæ, cum tot nunc in omnem æternitatem cogatur ferre tormenta, quot in mundo habuit oblectamenta? Vidimus corpus ejus cum summa ignominia sepeliri in sterquilino, cogitemus animam ejus sulphureis semper arsuram flammis, sepultam in inferno, ubi vermis eorum non morietur, nec ignis extinguetur, ubi ignis sævit intolerabilis, fetor cruciat abominabilis, dolor vastat ineffabilis. Cogitemus hæc, fratres mei, nec perfunctorie, sed serio cogitemus, et salutari animarum nostrarum amplectendo remedio nobis prospiciamus, ne etiam nos cum illo pereamus. Unicum autem superest remedium vera poenitentia, cum ipse Salvator dicat : *Nisi poenitentiam egeritis, omnes similiter peribitis m*. Plena est Scriptura vocibus ad poenitentiam hortantibus. Hanc itaque nos amplectamur, fratres charissimi, si volumus justum Dei effugere judicium. Sint nobis lacrymæ nostræ panes die ac nocte, et iis diluamus sordes peccatorum nostrorum.

AUCTORE
SURIO.

damnationis
æternæ infeli-
citate, primo
ad poeniten-
tiam,

E

m

10 Voces illæ, quas audivimus, non propter illum editæ sunt, qui defunctus est, sed propter nos, ut nobis proficiant, quos adhuc divina patientia longanimiter expectat. Non differamus, quæso, vitæ correctionem de die in diem, cum nesciamus, qua hora Dominus noster venturus sit. Qui enim, ut ait beatissimus Pontifex Gregorius, poenitentiam veniam spocondit, peccanti diem crastinum non promisit. His verbis compuncti sunt corde omnes illi, et ardenti desiderio cupiebant dare se poenitentiam, sed modum et locum necdum videbant. Itaque percontanti de his Lauduino, viro docto et pio, sanctus Bruno respondit : *Spectaculum, quod vidimus, quod nos salubri mœrore affecit, quod conturbavit et exterruit nos, et pœnæ sempiternæ formidine adduxit ad poenitentiam, id efficiat in nobis, ut mundum hunc toto pectore contemnamus, et quoad ejus fieri potest, extra illum aufugiamus. Succurrat nobis, quid de se olim dixerit S. David, contristatus in exercitatione sua, et conturbatus a voce inimici, et a tribulatione peccatoris; quando cor ejus intra ipsum conturbatum fuit, et formido mortis cecidit super eum, timor quoque et tremor venerunt super eum, et contexerunt eum tenebræ, quæ omnia, ut nostis, nos quoque experti sumus.*

ac deinde
etiam ad san-
cti fugam,

F

11 Quis dabit mihi, inquit, pennas sicut columbæ, et volabo, et requiescam? Ecce, elongavi fugiens, et mansi in solitudine n. Fugere nos admonet hominum frequentiam et peccandi occasiones, et degere in solitudine, quæ locus est opportunus agendæ poenitentiae, virtutum doctrix, gloriæ revelatrix. Eam ergo nos par est

et recessum in
solitudinem
hortatur,
n

AUCTORE
SURIO.

est studiosissime inquirere, in ea diligentissime commorari, et usque ad supremum vitæ diem extra eam pedem non efferre. Habemus exempla in ipso Salvatore, quem constat sæpe deserta expetiisse loca, ut nos ad similia provocaret. Joannes Baptista, quo inter natos mulierum nemo surrexit major, in desertis fuit usque ad diem ostensionis suæ. Longum sit, cæteros commemorare homines sanctissimos, qui se in intimas solitudines abdidit, nihil cum hoc mundo fallacissimo commercii habere volentes. Inter hæc inflammantur eorum animi, et ardent solitariae vitæ desiderio; sed cum incertum haberent, quem potissimum locum expeterent, sanctus Bruno aliquem virum bonum et fidelem inquirendum dicit, qui eis locum opportunum indicet. Tum Stephani duo, Burgensis et Diensis: Non longe, ajunt, a Valentia, cui nostrum sancti Rufi adhæret monasterium *o*, urbs est Gratianopolis, et in ea beatus Hugo episcopus, quem nos sæpe vidimus et bene cognitum habemus *p*.

p
auditaque,
qua Hugo
Gratianopoli-
tanus clare-
bat, sanctita-
tis fama,

B atque ea causa pœnitentiæ agendæ maxime opportuna. Et cum sanctus episcopus verbis et exemplis omnes invitet ad pœnitentiam, ubi ad eum venerimus, adventus noster ei erit gratissimus, facietque nos voti compotes. Est enim perhumanus, benignus et clemens. Habebitis autem nos hujus itineris duces, quod nos crebro emensi sumus. Mox etiam Hugo sacerdos, audivi, inquit, et ego multa de viro hoc, quippe cujus fama jam ubique redolet; habeoque exploratissimum, cum virum esse sanctum, et animarum salutem summopere studentem; nec dubium, quin libentissime nos accepturus sit, et modis omnibus nobis opem allaturus. Et licet ego jam affecta ætate et infirma sim valeditudo, viaque hæc ardua et difficilis, quando tamen arcta via est, quæ ducit ad vitam, nec ulla ætas sera est ad pœnitentiam, si statueritis eo proficisci, ego me vobis comitem præbebo, nec quicquam nos separabit, nisi sola mors, Christi charitate perenniter copulatos atque conjunctos. Eandem animi alacritatem et promptitudinem exhibuere etiam Andreas et Guarinus, homines laici et idiotæ, petieruntque breviter doceri, quo pacto dignos pœnitentiæ fructus Deo offerrent.

C
cum illis ad
hunc pro ob-
tinendo pœni-
tentiæ agendæ
loco se con-
fert.

15 Quod cum a beato Brunone factum esset et quædam etiam de vitæ hujus fragilitate et inconstantia, de mundi vanitate et fallacia, de incerto ab hac vita exitu, de doctoris recenti damnatione ille commemorasset, ab omnium oculis dulces lacrymarum rivuli dimanarunt, moxque in novam Christi æterni Regis militiam simul omnes conjurant, rogant omnipotentem Deum, ut ipsos in sancto proposito confirmet, et angelum suum bonum ad ipsos mittat, qui sit itineris dux, et ad locum suæ majestati gratum ipsos perducat. Deinde cum de rebus et facultatibus suis constitissent, et omnia sua recte expedivissent, valedicunt amicis et notis. Et sancto eos ducente Spiritu atque angelo Domini antecedente, dirigente ac protegente, longo et molesto ac duro itinere ad beatissimum Hugonem, episcopum Gratianopolitanum, se conferunt *q*. In ipso autem itinere ad quem-

q

dam magnæ religionis eremitam divertunt, ut ab eo, tanquam experto, discant de vita solitaria *r*. Ejus autem sermonibus et piis adhortationibus alacriores effecti, majorique amore in eam vitam inflammati, pergunt ire Gratianopolim.

14 Per idem autem tempus vidit sanctus Hugo episcopus in somnis, Deum in ea eremo, quæ Carthusia dicebatur, suæ majestati domum exadificantem, septem quoque stellas colore rutilo, in orbem dispositas, et a terra paululum sublevatas, ab illis cælestibus situ, motu, colore et splendore discrepantes, itineris ducatum sibi præstantes *s*. Et cum de ea visione cogitaret, septem viri, beatus Bruno cum sex sociis, ad fores palatii adsistunt. Ejus rei meminit vir venerabilis Guigo in Vita, quam scripsit, ejusdem beati viri. Adest, inquit, magister Bruno, vir religione scientiæque famosus, honestatis et gravitatis ac totius maturitatis quasi quoddam simulacrum. Habebat autem socios supra memoratos: quærebant vero locum eremiticæ vitæ congruum, necdumque repererant. Hæc Guigo *t*. Cum ergo nuntiatum esset episcopo, viros septem stare præ foribus, qui cupiant cum ipso colloqui, confestim eos jubet introduci. Ingressis illis, et ad pedes ejus humiliter prostratis optatum impertit benedictionem, cumque ab eo elevati, pariter consedisent, causam adventus eorum diligenter inquirat. Sanctus Bruno, quid Parisiis vidissent et audissent, et quemadmodum ipsi inter se de vita solitaria complectenda sancte conspirassent, exponit, et locum pœnitentiæ aptum petit ab Episcopo.

*Sanctus hic
præsul, visio-
ne sibi divini-
tus oblata*

15 At ille præ rei novitate primum obstupescit; sed tamen accurate contemplantur eorum conversionem, animi constantiam, ardui propositi, pluribus quandoque profuturi, et visioni suæ accommodati, magnam utilitatem, cum ingenti gaudio eos amplexatur, et non modo libenter, sed etiam reverenter excipit illos, et tractat peramanter ac benigne. Divino quoque spiritu eum docente, intelligit jam visionem, eisque totam commemorat, locumque, quem expeterent, sibi jam divinitus demonstratum dicit. Septem enim viros terrena respicientes, deserta loca inquirentes, et pro cælestium desiderio, studio ac amore, instar stellarum micantes, nihil ambigebat illis, quas viderat, stellis esse designatos *u*. Itaque volens eos hortari ad perseverantiam, quæ sola obtinet æternæ salutis amplissimas coronas, ex Apostolo Paulo locum illum protulit, ubi sic ait: Sancti, quibus dignus non erat mundus, egentes, angustiati, afflicti circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, in solitudinibus errantes, in montibus et speluncis, et in cavernis terræ *x*. Horum exempla, inquit, sequi, et in eorum vestigiis insistere, laudabile et valde salutare est, sed difficile certe, in his præsertim regionibus frigidis, quæ non sunt uti Ægyptus et Palestina *y*.

*S. Brunonam
ejusque socios
designatos pu-
lans, benigne
eos excipit.*

16 Vobis autem locus divinitus assignatus est eremus quædam in altissimis montibus, quam Carthusiam vocant. Ampla illa quidem, sed prorsus inculta, atque a nemine habitata, solis feris pervia, hominibus vero et cæteris domesticis animantibus propter loci asperitatem pene incognita et inaccessa. Altas et tanquam excisas hinc inde rupes et scopulos, arboresque sylvestres et infrugiferas habet, estque supra modum frigida, et magna anni parte nivibus operata. Tum quoque adeo prærupta, sterilis

*locum, eis a
Deo designa-
tum, Carthu-
siam esse, do-
cet.*

A rilis et infructuosa est, ut nihil in ea neque seri neque meti possit. Ad eam vero etiam accessus et aditus difficilis et periculosus est propter duas præcelsas rupes, quæ cum directe in sublime sese subrigant, in ipso vertice propemodum coalescere videntur, ita ut introeuntibus et horrore sint, et terrori. In ejus medio fluviolus est, qui, ex montibus illis collectus, cum ingenti murmure instar torrentium aut aquarum inundantium decurrit.

hacque in pro-
posito con-
stantes

17 Et ut multa paucis comprehendam, tanta est ejus eremi asperitas et horror tantus, ut carceris cujusdam potius, quam humanæ habitationis nomen mereatur; nec facile sane videtur, ut quisquam illic absque singulari Dei præpotentis beneficio habitare, aut certe diu perdurare queat. Nostis autem vosipsi, fratres mei, quam turpe et probrosum sit, post missam manum ad aratrum retro adspicere. Nostis uxorem Lot, ubi respexit, ibi constitisse, et in salis statuum conversam esse, ut suo prudentes condiret exemplo. Hæc et pleraque alia cum dixisset ille beatissimus antistes, S. Bruno respondit: Revera terribilis est locus iste, reverendissime pater, et posset sua ista immanitate abstertere nos, si nos huc alio animo accessissemus, quam ut talis nobis detur locus, omnia Christi amore perferre cupientibus. Et licet fragiles nos simus et infirmi sane, attamen divina freti misericordia, qua nos nitimur et non viribus nostris, plane nobis persuademus, qui nobis præstitit huc veniendi animum et promptam voluntatem, eum quoque perseverandi daturum facultatem.

deprehensos
donat.

18 Quam ob rem humiliter et obnixi precamur, ne nostrum differas desiderium, neque nos in hac petitione nostra patiaris ferre repulsam. Cernens vero beatus antistes eorum constantiam, et immotum perseverandi propositum, ita ait ad eos: Equidem sanctum hoc desiderium vestrum, dilectissimi, et probo valde, et summo opere complere appeto, et jam nunc ad locum optatum et ostensum divinitus vos perducam. Deditque eis eremum Carthusiæ, et quicquid in ea juris et actionis haberet. Promisit etiam, se idem impetratum ab aliis, qui aliquid sibi in ea juris vendicarent; tum quoque constructurum se domum in ponte, qui est inter eas, quas diximus, rupes duas, ut possent ab ingressu arceri foeminae, atque etiam viri arma ferentes. Denique prohibitorium illic venationem et piscationem omnem. Post hæc completens eos flevit super singulos præ gaudio, laudans et benedicens Deum pro illorum adventu, detinuitque eos apud se, et ex itinere fatigatos pro sua humanitate ad dies aliquot reficiendos curavit.

ANNOTATA.

a De S. Brunonis patria, parentibus ac nobili genere videsis *Commentarii prævii* § 2, uti etiam annotanda in titulo funebrem 97.

b Incepta Colonie Agrippinæ politioris litteraturæ studia Remis absolvit Sanctus, Turonisque deinde sub Berengario Philosophiæ placita excepit, nec scitur ullis aliis altioris ordinis scientiis Lutetiæ Parisiorum operam dedisse. Adi *Commentarii prævii* § 5 et 4.

c Parisiis etiam nunquam docuisse Brunonem, verosimillimum sane evadit ex iis, quæ *Commentarii prævii* § 8 disserui.

d Hæc inter præcipuum locum tenent. *Commentarii* duo, alter in Psalmos, alter in omnes

S. Pauli Apostoli Epistolas conscriptus, de quibus quid sentiendum sit, *Commentarii prævii* § 42 exposui.

e Verissimum sane hoc esse probant, quæ *Commentarii prævii* num. 84 adduci.

f Vide dicta ad litteram a in Annotatis ad Vitæ præcedentis caput 1.

g Princeps hic, qui tum in Vita præcedenti, tum in altera, a Blomenvenna contexta, Henricus quartus vocatur, Tertius a Surio ad plurimum scriptorum aliorum exemplar dumtaxat hic dicitur, quod Henricum I, cognomento Aucupem, qui, quamvis ab anno 919 usque ad annum 956 Germaniæ regnum tenuerit, imperator tamen nunquam coronatus fuit, imperatoribus accensendum haud duxerit.

h Carmina hæc e metrica, de qua videsis *Commentarium prævium* num. 49, Sancti Vita, per Zachariam Benedictum descripta, sunt de prompta, modica dumtaxat in tertio et quinto mutatione facta.

i Adi, quæ in Annotatis, præcedentis Sancti Vitæ capiti 1 subnevis, ad litteram c dicta sunt.

k Adi, quæ in antecedentis Sancti Vitæ caput 1 ad litteram d notata sunt.

l De Hugone capellano, qui solus ex iis, quos Sanctus ad se accerserit, sacerdotio initiatus fuisse hic dicitur, itemque Landuino et aliis, hic recensitis, videsis *Commentarii prævii* § 23 a num. 454 usque ad finem.

m Ita fere Luca 15, v 5.

n Psalmo 34, v 5 et tribus seqq.

o In assignando monasterii lujus situ cum Puteano et Blomenvenna, quos secutus est, Surius hic errat. Adi *Commentarii prævii* num. 456.

p Vide, quæ de sancto hoc Gratianopolitano episcopo Annotata in antiquiorem Sancti Vitam ad lit. g suppeditent.

q An Sanctus, dato etiam, eum prodigio defuncti, qui se damnatum e feretro vociferatus sit, in eremum pulsum fuisse, recta sese, uti hic biographus indicare videtur, ad Hugonem, Gratianopolitanum episcopum, cum sociis contulerit, in *Commentario prævio* a num. 444 discussum est.

r De hoc eremita, a Sancto ejusque sociis in via consulto, quem apud Blomenvennam ex Henrico Kalkar, non apud Puteanum etiam, Surius commemorari invenit, videsis *Commentarii prævii* num. 444.

s De visione hac, S. Hugoni, Gratianopolitano episcopo, oblata, adjunctisque, quibus hic a Surio binisque eum prægressis Sancti nostri biographis, Puteano videlicet et Blomenvenna, ornatur, videsis *Commentarii prævii* num. 425 et aliquot seqq.

t Nimirum num. 41 in citata hic mox a Surio S. Hugonis, Gratianopolitani episcopi, Vita, tomo I Aprilis apud nos edita, quam, jubente Innocentio II Papa, conscripsit. Adi etiam, quæ in antiquiorem S. Brunonis Vitam ad lit. i notavi.

u Etsi pleraque Brunonis ejusque sociorum cum S. Hugone, Gratianopolitano episcopo, congressus adjuncta, quæ hic Surius e Blomenvenna et Puteano refert, vero nequam appareant absimilia, nullo tamen antiquitatis testimonio queunt firmari. Atque hoc quidem nominatim locum obtinet quantum ad factum a Brunone de doctore damnato sermonem. Adi *Commentarium prævium* num. 450.

x Ad Hebræos 11, v 58.

y In pluribus olim Ægypti et Palestine, quæ regiones

AUCTORE
SURIO.

regiones calidiorē, quam, quæ Gratianopoli adjacent, aeris temperiē gaudent, solitudinibus ingens anachoretarum multitudo fuit versata, uti in *Vitis Patrum apud Rosweydam videre licet.*

z *Prolixam eremi Cartusie descriptionem ex Innocentio Massono lectori exhibui in Commentario prævio num. 447 et binis seqq.*

aa *Adi Commentarii prævii num. 305 et binos seqq.*

bb *Videsis, quæ in secundum Vitæ præcedentis caput ad lit. i Annotata sunt.*

CAPUT II.

Cartusie eremum Sanctus ingreditur, ex hac, in qua sanctissime vivit, ab Urbano II Papa evocatur, discipulis, Romam eum consecutis, ut Cartusiam repetant, suadet, Rhegiensem archiepiscopatum recusat, ac deinde a Pontifice repetendæ solitudinis facultatem impetrat.

In Cartusiam Bruno ejusque socii ab Hugone episcopo ducuntur, piisque ibi,

a

b

c

d

ab omni interrim manuum opere non abstinentes,

Is exactis diebus, ascenderunt in montem, atque incolere cœperunt Cartusie solitudinem circa solemnitate nativitate sancti Joannis Baptistæ anno salutis nostræ millesimo octogesimo quarto a, antecedente, comitante ac dirigente et adjuvante eos in omnibus, res quoque necessarias eis suppeditante beato Hugone episcopo. Extructa tum ab illis est in editiori montis parte, quæ nunc dicitur ad beatam Mariam de Casalibus, ecclesia, et parva domicilia vel cellulæ apud fontem, qui usque in præsens fons sancti Brunonis appellatur b, haud procul ab ea ecclesia distantes, sed inter se tamen aliâ ab aliis separata, ne alter alterius quietem et solitudinem inturbaret. Atque in iis cellulis singulis bini fratres debebant c, et quemadmodum prisci illi Ægypti monachi, silentio, orationi, lectioni, cordis puritati, et rerum divinarum contemplationi vacabant, certis etiam horis operi manuum, præsertim conscribendis libris, incumbentes, tum ut suæ inopiæ consulerent, tum etiam, ut ne quam darent occasionem illis, qui quærunt occasionem, sanctum eorum institutum calumniandi, quod nullam Ecclesiæ Dei navarent operam, sed suis dumtaxat rebus studerent d.

20 Solent enim imperiti homines eos ociosos et sanctæ Ecclesiæ parum utiles existimare, qui, ab hominibus separati, soli Deo et sibi dumtaxat vacent. Nesciunt enim id genus spiritalium rerum ignari et rudes, quantum possint apud Deum efficere preces sanctorum hominum, etiam in abditissimis solitudinibus commorantium, idque ob vitæ puritatem et innocentiam, quam facilius tueri possunt, qui extra homines vivunt, quam qui hominum turbis admiscuntur, nisi sancta, ut id faciant, eos cogat obedientia, quando etiam ethnicus quidam dicere potuit, se nunquam fuisse inter homines, quin seipso

minor rediret. Sed tamen sanctissimi patres D nostri, qui Cartusianæ vitæ prima jecere fundamenta, nihil tale sibi tribuentes, etiam libris scribendis operam dare voluerunt, et, ut sui successores id facerent, hortati sunt, ut saltem manibus verbum Dei prædicarent, quando ore non possent. Sic enim loquuntur statuta Patrum antiquorum e.

21 Itaque his et aliis piis exercitiis sese occupantes, omnem curam suam, ut Psalmista admonet f, super Dominum jactabant, nec quicquam de crastino solliciti erant earum rerum, quæ ad diem crastinum pertinerent, cogitatione omni in Dominum rejecta, non ignorantes illud Propheticum: Ego autem mendicus sum et pauper, sed Dominus sollicitus est mei, cujus est terra et plenitudo ejus, qui dat jumentis escam ipsorum et pullis corvorum invocantibus eum g. Tanta vero in illis charitas, inerat, ut alii

alios mutuis officiis antevertere conarentur, tantaque humilitas, ut certatim eorum, quæ recte fecissent, laudem et gloriam in alios transferre singuli cuperent. Sed ita fiebat, ut dum quisque vult sub alterius umbra delitescere, repercutus virtutum splendor omnes præclarior illustraret. Erat in cunctis spectata morum gravitas et maturitas, et nihilominus inter tot virtutum ornamenta horror et contemptus vanitatis omnis, quæ, haud secus ac tinea, pannos, virtutes et merita omnia exedit. Licebat in eis angelicam admirari vitam. Vivebant in multa patientia, in vigiliis, in jejuniis, in castitate, in scientia, in longanimitate, in suavitate, in Spiritu Sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei.

22 Initio quidem, cum in eam solitudinem pervenissent, casas verius, quam cellas ibi extruxerunt. Inter eos autem degens vir sanctissimus Bruno, et fundamenta Cartusianæ Religionis jaciens, verbis et exemplis præclare eos instituebat. Ut enim inter astra sol, sic ille inter alios vitæ sanctitate excellere videbatur. In ejus pectore æterna Patris æterni sapientia Christus Dominus tanquam in sublimi arca residebat, et Spiritus sanctus sibi gratissimum condiderat domicilium; sublimis enim et ardui instituti futurus architectus singulari debuit cælestis gratiæ prærogativa eminere. Apparet autem sane, etiam ante Cartusianæ habitationem virum eum fuisse raræ cujusdam probitatis, integritatis, et gravitatis h, quod partim testantur ea, quæ supra dicta sunt, et confirmabunt etiam alia, quæ dicturi sumus. Inde colligi facile potest, qualem ille se tum præbuerit, cum jam, toto mundo contempto, vitam voluit ducere eremiticam, id est, rebus hujus mundi emortuam, et solis cælestibus inhiantem.

23 Qui enim, inter homines degens et mundi hujus prosperis successibus florens, virtutis studiosus fuit, multo sane præclarior et sublimior in horrida illa solitudine ita se comparavit, ut non solum virtutis studiosus, sed etiam virtutum omnium eximio splendore ornatus videri jure posset. Nec dubium, quin ab ejus excellenti sanctitate in omnia Cartusiani instituti monasteria illustria virtutum dimanarint exempla, quibus effectum sit, ut Cartusianus Ordo hodieque præ cæteris, quod tamen pace omnium dictum volumus, priscum illum rigorem suum retinere videatur, non quod nihil de eo remiserit, sed quod non ab eo sic deflexerit, ut magnam aliquam ruinam fecisse censendus sit.

e
exercitiis
totos sese
dedunt,
f

g

E

eos tamen inter
Bruno, qui
jam antea
probus admodum
fuerat,

F

h

insignibus
virtutum
exemplis
clucet. Magno
hinc